

ע"פ 5634/23 - זיו שמעוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 5634/23

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות

המערער: זיו שמעוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על החלטותיו של בית משפט השלום בנתניה מיום 20.7.2023 בת"פ 68013-11-22 שניתנו על ידי סגנית הנשיא ז' דיבון סגל

בשם המערער: עו"ד תמיר אלטיט

פסק-דין

לפני ערעור המכוון נגד שתי החלטות של בית משפט השלום בנתניה (סגנית הנשיא ז' דיבון סגל) מיום 20.7.2023 בת"פ 68013-11-22, שבהן נדחו בקשות המערער לפסילת המותב מלדון בהליך.

1. בחודש נובמבר 2022 הוגש כתב אישום המייחס למערער מספר עבירות הנוגעות לתקיפת בת-זוגו (להלן: המתלוננת). ההליך נוהל מראשיתו בפני המותב, וביום 24.5.2023 התקיים בפניו דיון קצר שבמהלכו - כך לפי הפרוטוקול - טען בא-כוח המערער לחפותו של מרשו וביקש לקבוע את ההליך להוכחות. ביום 15.6.2023 התקיים דיון הוכחות שבמהלכו נחקרו מספר עדים ובהם המתלוננת, וביום 6.7.2023 התקיים דיון הוכחות נוסף שבו החל שלב פרשת ההגנה.

2. במהלך חקירתו הנגדית של המערער ביום 6.7.2023, העלה בא-כוחו מספר התנגדויות לשאלות מטעם באת-כוח המשיבה, ואלו נדחו על ידי המותב. כך, בשלב מסוים התייחסה באת-כוח המשיבה למסרון שהמתלוננת שלחה למערער בשנת 2022 (להלן: המסרון מ-2022), ובא-כוח המערער התנגד "לכך [שהמשיבה] תציג בפני [המערער] הודעה שאינה בחומר החקירה, שחלילה לא נגיע למצב של בקשת פסילה". בא-כוח המערער חזר על התנגדותו לאחר שבאת-כוח המשיבה החלה להקריא את תוכן המסרון, ובתגובה נתן המותב החלטה בזו הלשון:

"כפי שהערתי מס' פעמים מחוץ לפרוטוקול, לא ישמעו התנגדות תאורטיות טרם תשלים ב"כ [המשיבה] את השאלה עד סופה. מעבר לכך, מותר [למשיבה] להטיח בפני [המערער] ראיות שיש בהן כדי להזים את עדותו. המסמך בעת הזו לא מוגש לבימ"ש וחזקה על בימ"ש שיוכל להתעלם מראיות שאינן [קבילות]."

בהמשך ציין בא-כוח המערער שבכוונתו להגיש תלונה בעקבות האופן שבו ניהלה באת-כוח המשיבה את החקירה. בסמוך לאחר מכן ציין המותב, בין היתר:

"[...] ההצהרות שנשמעו מפי ב"כ [המערער] במהלך הדיון לפיהן ככל והחלטות שיינתנו ע"י בית המשפט לא יישאו חן בעיניו, תוגש בקשה לפסלות שופט ו/או האמירות לפיהן תוגש תלונה נגד באת כוח [המשיבה] על התנהלותה בתיק זה, אינן ראיות ויש שיאמרו שהן נועדו כדי להלך אימים הן על [המשיבה] בניהול התיק והן על בית המשפט."

בהמשך הדיון מיום 6.7.2023, באת-כוח המשיבה הפנתה למערער שאלה בנוגע לסרטון המתעד לכאורה אירוע אלימות מצדו, ובא-כוח המערער התנגד לשאלה (להלן: ההתנגדות בעניין הסרטון). המותב דחה את ההתנגדות בציינו, בין היתר, כי המערער טען שמעולם לא נקט באלימות פיזית כלפי המתלוננת, אך "לכאורה יש בסרטונים שהגישה ההגנה לתאר אירועים אלימים ולכן זכותה של [המשיבה] לשאול בהקשר זה". בשלב זה הצהירה באת-כוח המשיבה כי "תבקש להרשיע את [המערער] גם באירועי אלימות נוספים בסופו של יום", ובתגובה לכך העיר המותב:

"בית המשפט מבהיר [למערער] כי [המשיבה] עשויה לבקש להרשיע אותו באירועים נוספים מחוץ לגדר כתב האישום אך היא לא תוכל לבקש עונש חמור מזה שהיה מתבקש בהתאם לכתב האישום הנוכחי."

3. ביום 17.7.2023 - כעשרה ימים לאחר הדיון, ושלושה ימים לפני דיון ההוכחות הבא שנקבע בהליך - הגיש המערער בקשה לפסילת המותב, בטענה כי המותב נחשף ל"מסה קריטית" של ראיות בלתי-קבילות ה"משחירות" את המערער, וכי התנהלות המותב פגעה בזכותו להליך הוגן.

המערער טען כי הדיון מיום 24.5.2023 נערך "במסגרת דיון 'מוקד'", וכי התרחשו במהלכו אירועים מסוימים אשר לא תועדו בפרוטוקול. לפי הנטען, באת-כוח המשיבה ציינה בדיון כי הוגש נגד המערער כתב אישום נוסף בגין עבירות אלימות נגד המתלוננת (להלן: ההליך הנוסף); כי המערער חשוד בביצוע עבירות אלימות נוספות כלפי המתלוננת; וכי בכוונת המשיבה להגיש נגד המערער כתב אישום נוסף. לטענת המערער, בתגובה לכך הציע המותב למשיבה לאחד את כתבי האישום "וכן הבהיר כי אם יורשע [המערער] במיוחס לו, לא ישלח לתסקיר שירות המבחן". משהתנגדה ההגנה להצעה זו, קבע המותב דיון הוכחות בפניו.

4. עוד נטען בבקשת הפסלות כי המתלוננת חשפה את המותב, במהלך עדותה ביום 15.6.2023, לפרטי מידע בלתי-קבילים שיש בהם כדי "להשחיר" את המערער. בהקשר זה נטען, בין היתר, כי המתלוננת התייחסה לתיק סגור בעניינו של המערער; פירטה על אירועים נוספים שבהם, לטענתה, המערער הפעיל כלפיה אלימות; טענה "לקיומו של מסרון משנת 2018 במסגרתו הודה [המערער] כי הרים יד על המתלוננת" (להלן: המסרון מ-2018); וציינה שבידיה "תיעוד שהוא [המערער] מתעמת איתי", בהתייחסה למסרון מ-2022. עוד נטען כי באת-כוח המשיבה השמיעה הקלטה מתוך תיק חקירה סגור בעניינו של המערער (להלן: ההקלטה מהתיק הסגור) וביקשה להגיש את העתק המסרון משנת 2018 - וכי בכך אישרה באת-כוח המשיבה את עצם קיומם של התיק הסגור והמסרון מ-2018.

המערער הוסיף והלין על החלטות דיוניות שונות שניתנו בדיון מיום 15.6.2023, ובהן החלטה לקצוב בזמן את חקירתה הנגדית של המתלוננת; החלטה להתיר לבא-כוח המערער לעמת את המתלוננת עם חלק מהקלטה מסוימת (להבדיל מהשמעת הקובץ המלא); והחלטה שלא לאפשר את חקירת המתלוננת בנוגע לנושא מסוים. כמו כן טען המערער כי המותב "העיר להגנה פעם אחר פעם ולא אפשר להגנה לקיים חקירה נגדית ממצה", תוך הצהרה כי ישקול הטלת הוצאות.

5. המערער הוסיף ופירט טענות בנוגע לאירועי הדיון מיום 6.7.2023. בין היתר, נטען שהמותב תיאר עדה מסוימת כעדת תביעה - חרף טענת בא-כוח המערער שמדובר בעדת הגנה - ובתוך כך "ביקר את התנהלות ההגנה מבלי לאפשר לה את זכות הטיעון כנדרש ותוך רמיזה לכך שדברי ההגנה הם דברי שקר". עוד נטען שהמותב התיר לבאת-כוח המשיבה להפנות למערער את אותה השאלה "מספר רב של פעמים", ומנגד הגביל את החקירות מטעם ההגנה; וכן דחה התנגדויות "ענייניות" של ההגנה, ובהן ההתנגדות בעניין הסרטון והמסרון מ-2022. המערער הוסיף כי המותב התנהל באופן "אקטיבי" יתר על המידה בחקירת המערער, ומנגד נמנע מלהפנות שאלות הבהרה למתלוננת. עוד נטען שהמותב "הזהיר את [המערער] כי ירשיע אותו באירועי אלימות נוספים, זולת האירועים המפורטים בכתב האישום, זאת מבלי להבהיר כלל וכלל באילו אירועים מדובר".

6. המשיבה, מצדה, התנגדה לבקשת הפסלות וטענה, בין היתר, כי הבקשה הוגשה במטרה לעכב את ניהול ההליך. המשיבה הדגישה, בין היתר, כי הטענות בנוגע לדיון מיום 24.5.2023 אינן עולות בקנה אחד עם האמור בפרוטוקול, ש"חזקה כי משקף נכונה את התנהלות הדיון" - ומכל מקום כי טענות אלו הועלו בשיהוי. עוד צוין כי בניגוד לטענת המערער, ההקלטה מהתיק הסגור לא הובילה לחשיפת המותב לאירוע "חדש" - שכן חומרים הנוגעים לאותו אירוע נכללו ממילא בחומרי החקירה, וההקלטה עצמה הוגשה בעבר לבית המשפט בהסכמת ההגנה. המשיבה הוסיפה כי המתלוננת "לא נשאלה אודות אירועי אלימות אחרים או שונים מהמתואר בכתב האישום", וזאת "למעט אירוע המתועד בסרטון אשר הוגש מטעם ההגנה כראיית הגנה" (ההדגשה במקור) ובהתאם לסעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חסד"פ), העוסק בהרשעה בעבירה על פי עובדות שלא נטענו בכתב האישום. לבסוף, באשר לסוגיית המסרונים הוסבר כי המתלוננת התייחסה בעדותה למסרונים מסוימים, וכי המשיבה עימתה את המערער עם העולה מעדות המתלוננת בהקשר זה - אך ההודעות עצמן לא הוגשו כראיה. המשיבה התנגדה, על כן, לטענה כי המותב נחשף לראיות בלתי-קבילות כלשהן, ולשיטתה אף אם היה ממש בטענה זו, אין מדובר ב"מסה קריטית" המקימה עילת פסלות.

7. במהלך הדיון ביום 20.7.2023 טענו באי-כוח הצדדים בנוגע לבקשת הפסלות. המותב ביקש מבא-כוח המערער להבהיר אילו מהראיות שהוגשו אינן קבילות לשיטתו, אך בא-כוח המערער הפנה בתגובה להחלטות דיוניות שונות ולסוגיות אחרות שעלו מבקשת הפסלות.

8. לאחר הפסקה דחה המותב את בקשת הפסלות בציינו, בין היתר, כי הבקשה הוגשה בשיהוי משמעותי, "כפסע מסיום ההליך", באופן שמצדיק את דחייתה מטעם זה בלבד; וכי דומה שבקשת הפסלות נובעת אך מחוסר שביעות רצון מהחלטות שיפוטיות שניתנו בהליך. לגופו של עניין, המותב פירט כי במהלך דיון הקראה שנערך ביום 24.5.2023 התקיים "דיון מחוץ לפרוטוקול בהסכמת הצדדים ובהיסח הדעת הדברים לא תועדו בפרוטוקול ואף לא הוגשה בקשה לתיקון פרוטוקול מטעם ההגנה". המותב הוסיף כי למיטב זכרונו, באותה עת התייחסו באי-כוח שני הצדדים לקיומם של הליכים נוספים נגד המערער - וכי בתגובה להצהרת ההגנה שבכוונתה לבקש חומרי חקירה, "שיקף בית המשפט לצדדים את המשמעות האופרטיבית של מהלך שכזה, באופן כללי, באם ימצא כי מדובר בחומרי חקירה, לרבות האפשרות כי המאשימה תפעל לאחד את הדיונים". המותב הוסיף והדגיש כי הוא לא נחשף לפרטים "מהותיים" בנוגע לאותם הליכים אחרים "מעבר לאזכור כללי" שלהם, וממילא לא הביע עמדה ביחס אליהם. עוד ציין המותב כי התייחס במהלך הדיון "למצב המשפטי לרבות האפשרויות העומדות בפני נאשם העומד לדין פלילי, בין אם בהודאה ולקיחת אחריות ובין אם בניהול הוכחות", אך לא נחשף לחומרי חקירה ולא הביע עמדה ביחס לחומרים אלו. כמו כן הודגש כי לאחר הדיון נמנע המערער מלהעלות טענות בנוגע לזהות המותב שידון בתיק.

9. המותב הוסיף כי הוא אמנם הביע ביקורת על התנהלות בא-כוח המערער, אך אין בכך בלבד כדי להקים עילת פסלות; וכי אין ממש בטענה בדבר היחשפותו ל"מסה קריטית" של ראיות בלתי-קבילות. בהקשר זה הודגש, בין היתר:

"הצדדים שניהם חשפו נתונים שונים ביחס למערכת היחסים בין בני הזוג ונשמעו אמירות רבות ביחס לאירועים מחוץ לכתב האישום. כן הוצגו ראיות שונות באשר לאירועים מחוץ לכתב האישום על ידי ההגנה בעצמה. גם היום, במסגרת הבקשה, מפרטת ההגנה מידע שבית המשפט כלל לא היה מודע לו אלמלא פורט בבקשה.

בשום שלב, בית המשפט לא גיבש דעתו ביחס לעדויות שנשמעו בפניו או ביחס לראיות [המשיבה] כמו גם לא ביחס לראיות ההגנה, וממילא לא הביע בית המשפט עמדה ביחס לאלו.

[...] בניגוד לנטען לא הוצגו בפני בית המשפט ראיות שאינן קבילות, אלא נשמעו אמירות מצד הצדדים, חלק נכבד מהמידע חשפה דווקא ההגנה, במהלך המשפט ואף במסגרת הבקשה דנן."

10. בהמשך הדיון מיום 20.7.2023 דחה המותב את בקשת המערער לעכב את ניהול ההליך עד להכרעה בערעור על החלטת הפסלות. לאחר שמיעת עדה נוספת סיכמה המשיבה את טענותיה בעל-פה, ובא-כוח המערער ביקש כי סיכומיו יישמעו במועד אחר. בית המשפט דחה את הבקשה, וכאשר החל בא-כוח המערער לפרט השגות שונות על ניהול ההליך הורה לו המותב להימנע מ"[ל]סכם את השתלשלות האירועים עד לנקודה זו". בתגובה הלין בא-כוח המערער על כך שהמותב אינו מאפשר לו להשלים את טענותיו, וביקש פעם נוספת את פסילת המותב "לאור הצטברות האירועים הנוספים". בקשה זו נדחתה על אתר, ובעקבות זאת ביקש בא-כוח המערער פעם נוספת להפסיק את הדיון עד להכרעה בערעור פסלות שיגיש. בקשה זו נדחתה אף היא, והמותב קבע מועד להגשת סיכומים בכתב מטעם המערער תוך חיוב בא-כוחו בהוצאות בסך 2,500 ש"ח.

11. מכאן הערעור שלפניי, אשר מכוון כלפי שתי החלטות הפסלות שניתנו ביום 20.7.2023, ואשר בצדו הוגשה בקשה להורות על הפסקת ניהול ההליך בבית המשפט קמא עד להכרעה בערעור. המערער חוזר על האמור בבקשת הפסלות בנוגע להיחשפות המותב לראיות בלתי-קבילות וליחס שלילי כלפיו וכלפי בא-כוחו. בפרט נטען כי בדיון מיום

24.5.2023 הציע המותב "מיוזמתו" כי המשיבה תאחד את ההליכים השונים הנוגעים למערער; וקבע "לפתע" ששלב ההוכחות יישמע בפניו, ולא בפני מותב אחר "כמקובל" בדיוני מוקד. כמו כן עומד המערער על טענתו כי הפרטים "המשחירים" אותו נשמעו מפי באת-כוח המשיבה בלבד, ולא מפי בא-כוחו. המערער מסביר כי שקל לבקש את פסילת המותב לאחר הדיון מיום 24.5.2023, אך נמנע מכך מאחר שסבר "כי אין מדובר במסה קריטית ברף המצדיק את פסלות המותב".

באשר לאירועי הדיון מיום 15.6.2023, המערער מדגיש כי המסרון מ-2018 - שאליו התייחסה המתלוננת בעדותה - מהווה ראיה בלתי קבילה "ואף אינה רלוונטית לעובדות כתב האישום". המערער מסביר כי גם בשלב זה שקל להעלות טענת פסלות, אך נמנע מכך בסברו "כי דובר באמירות של המתלוננת ובית משפט מקצועי יידע לנטרל אמירות אלה בבואו להכריע את הדין". עוד מלין המערער על כך שהמותב דחה את התנגדויות בא-כוחו בהקשר זה, ולמעשה איפשר למשיבה "להמשיך ולצטט מסרונים שאינם קבילים". המערער מוסיף וטוען כי משקלם של ציטוטים מפי באת-כוח המשיבה הוא גדול מזה של אמירות המתלוננת, וכי בשלב זה של ההליך הצטברה כמות משמעותית של ראיות בלתי-קבילות שאליהן נחשף המותב. לטענתו, עובדה זו - בצירוף החלטות דיוניות בעייתיות של המותב - הן שהובילו להגשת בקשת הפסלות "בסמיכות זמנים להתגבשות עילת הפסלות".

12. עוד מלין המערער על ההנחה שבקשת הפסלות הוגשה מטעמים טקטיים, והוא מוסיף ומפרט השגות על ההחלטות שניתנו לאחר החלטת הפסלות הראשונה בעניין אי-הפסקת ניהול ההליך, שמיעת הסיכומים וחיוב בא-כוחו בהוצאות. לטענת המערער, התנהלות המותב כמכלול מובילה למסקנה כי הוא "קצר בזמן מלברר את יריעת המחלוקת ואין מקום למיצוי החקירה".

13. עיינתי בטענות המערער ובאתי לידי מסקנה כי דין הערעור להידחות, משלא עלה בידי המערער לבסס את קיומו של חשש ממשי למשוא פנים מצד המותב. בפתח הדברים אציין כי יש ממש בקביעה שרבות מהטענות בבקשת הפסלות הועלו בשיהוי: כאמור, בקשת הפסלות הוגשה קרוב לחודשיים לאחר הדיון מיום 24.5.2023, וכחודש לאחר הדיון מיום 15.6.2023, ובתקופה זו הוסיף ההליך להתנהל כסדרו והתקיימו מספר דיונים בפני המותב. סעיף 146(ג) לחסד"פ קובע כי המבקש את פסילת המותב נדרש לטעון לכך "מיד לאחר שנודעה לו עילת הפסלות" - וכבר נפסק כי טענת פסלות אינה מהווה "נשק סודי" שאותו ניתן לשמור לשעת כושר, וטענת פסלות שהועלתה בשיהוי משמעותי עשויה להידחות מטעם זה בלבד (ע"פ 4164/21 טויטו נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (5.7.2021); ע"פ 4217/22 סטוקלוב נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.7.2022)).

אף אם אקבל את ההסבר לפיו בקשת הפסלות הוגשה משהגיע המערער למסקנה שהמותב נחשף ל"מסה קריטית" של ראיות בלתי-קבילות, אין בכך כדי להצדיק את השיהוי שבו לוקות הטענות האחרות בבקשת הפסלות - ובפרט הטענה כי הדיון מיום 24.5.2023 היה דיון "מוקד" שבעקבותיו היה מקום להעביר את ההליך למותב אחר. לכך אוסיף כי המערער נמנע מלהגיש בקשה לתיקון פרוטוקול הדיון מיום 24.5.2023, אשר אינו כולל תיעוד להתבטאויות ולאירועים שפורטו בבקשת הפסלות, ובנסיבות העניין לא מצאתי מקום להעדיף את גרסת המערער בנוגע לאירועים הרלוונטיים על פני גרסתו של המותב (ראו לעניין זה: ע"פ 1609/19 שוראקי נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (6.3.2019); ע"פ 685/21 בן טוב נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (17.2.2021)).

14. לגופו של עניין, לא שוכנעתי כי איזו טענות המערער מקימה עילת פסלות. כפי שציין המותב בצדק,

היחשפותו לראיות בלתי-קבילות אינה מקימה, כשלעצמה, עילה לפסילתו, ויש לבחון בכל מקרה לגופו אם מדובר ב"מסה קריטית" של ראיות שממנה לא יוכל להשתחרר בבואו להכריע בהליך (ראו למשל: ע"פ 6441/22 רמיחאת נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (30.10.2022)). כמו כן, בעבר נפסק כי היחשפות המותב לראיות בלתי-קבילות אשר אינן רלוונטיות לכתב האישום נושא ההליך, אינה מקימה מניה וביה חשש ממשי למשוא פנים "בניהול המשפט" כלשון סעיף 77א(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (ע"פ 790/21 צלאח נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (24.2.2021)).

בענייננו, המותב הדגיש כי לא הוגשו לעיונו ראיות בלתי-קבילות כלשהן, וכי הוא נחשף לכל היותר לאמירות שונות במהלך הדיונים, בנוגע להליכים ולאירועים אשר, ברובם המוחלט, לא נכללו בכתב האישום הנוכחי. כעולה מפרוטוקול הדיונים, המותב אף לא התבטא בנוגע לאמירות הללו לגופן ולא קבע ממצאי מהימנות לגביהן. בנסיבות אלה, אינני סבורה כי הוכח שהמותב נחשף ל"מסה קריטית" כאמור - ומסקנה זו מקבלת משנה תוקף נוכח קביעת המותב בהחלטת הפסלות כי "חלק נכבד מהמידע חשפה דווקא ההגנה". בהקשר דומה כבר נפסק כי:

"יש שקטעי מידע נפליטים מפיהם של הטוענים במהלך החקירה או הטיעון, ולו היה בכל הזכרת עובדה כאמור כדי להביא לפסילת השופט, היה כל הליך תלוי על בלימה ומותנה בכל אמירה. אגב, בדרך זו יכולים כל נאשם או סניגור להביא על נקלה לפסילת שופט, אם אך יאזכרו את עברו הפלילי של הנאשם" (ע"פ 4020/94 דורפמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(4) 770, 769 (5.10.1994)).

15. אף לא מצאתי ממש בטענה שהמותב אמר "כי ירשיע [את המערער] באירועי אלימות נוספים". מהקשרם המלא של הדברים, אשר הובא לעיל, עולה בבירור כי הערת המותב נועדה להבהיר את הצהרת המשיבה בנוגע לאפשרות לבקש את הרשעת המערער בעבירות נוספות - ואין בכך כדי להעיד, ולו בדוחק, על גיבוש עמדה מצד המותב עצמו. לבסוף, הטענות בנוגע למעורבות המותב בחקירות העדים ולהחלטות הדיוניות שנתן במהלך הדיונים - לרבות אלו שניתנו לאחר החלטת הפסלות הראשונה - אף הן אינן מקימות עילה לפסילתו. בעבר כבר נפסק שהחלטות דיוניות לא תקמנה כשלעצמן עילת פסלות, והוא הדין בנוגע למעורבות של המותב בחקירת העדים (ראו למשל: ע"פ 7415/20 זלצמן נ' מדינת ישראל היחידה הארצית למאבק בפשיעה, פסקה 8 (5.11.2020); ע"פ 10796/05 שליסל נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (19.12.2005)). לא מצאתי כי ענייננו מצדיק סטייה מנקודת מוצא זו.

16. מן הטעמים שפורטו לעיל, הערעור נדחה, ועמו נדחית בקשת המערער להורות על עיכוב הדיון בהליך המתנהל בפני בית המשפט קמא.

ניתן היום, ח' באב התשפ"ג (26.7.2023).

ה נ ש י א ה